

NADER ONDERZOEK MARTERACHTIGEN

Padelbanen - LTC Gelenberg

COLOFON

Dit rapport is bestemd voor:LTC De Gelsenberg
[REDACTED]

Gelsenberg 4, 6654 AZ Afferden

Kenmerk: LTC/280323/FC**Versie:** 1.0**Status:** Concept**Auteur:**
[REDACTED]

Adres: [REDACTED]

Telefoon: [REDACTED]

Mail: [REDACTED]

Tweede lezer:

...

INHOUD

Colofon.....	2
Inleiding	5
Beschrijving werkgebied	6
Locatie en omschrijving	6
Beoogd project.....	7
Voorgenomen activiteiten en doel nader onderzoek	8
Toetsingskader	9
Beknopte soortbeschrijving	12
Kleine marterachtigen (Bunzing, Hermelijn & Wezel)	12
Steenmarter	13
Das	14
Methodiek beschrijving	15
Veldonderzoek marterachtigen	15
Onderzoeksresultaten.....	16
Conclusie.....	20
Wezel	20
Steenmarter	20
Das	20
Overige marterachtigen (Bunzing, hermelijn).....	20
Toetsing aan de omgevingswet	20
Wezel	20
Steenmarter	20
Das	20
Bronnen	21
Bijlagen	22
Projectplan kleine marterachtigen	22
Plangebied op kaart	22
Beschrijving van de werkzaamheden of activiteiten	22
Planning en fasering.....	23
Samenvatting onderzoeksresultaten	23
Effectbeoordeling	23
Soorten en verboden	23
Mitigerende en compenserende maatregelen	23
Alternatieven & overwegingen	24

INLEIDING

In opdracht voor LTC De Gelsenberg naar aanleiding van de eerder uitgevoerde QuickScan Wet natuurbescherming is door FloraCon een nader onderzoek uitgevoerd naar de aanwezigheid van marterachtigen.

Aanleiding voor dit onderzoek is de wens om het bosplantsoen gedeeltelijk te rooien waarbij er een risico bestaat op versnippering van het leefgebied.

Het plangebied heeft diverse functies voor marterachtigen getuige de gemaakte conclusies uit het voorgaande verkennend onderzoek. Het plangebied is leefgebied van ten minste een konijnenpopulatie en herbergt veel takhopen en rillen en heeft een dichte begroeiing.

O.a. marterachtigen zoals steenmarter, bunzing, wezel & hermelijn zijn vanaf 1 januari 2024 beschermd middels [Artikel 5.1 Omgevingswet](#). In dit artikel is onder lid g een verbodsbepaling opgenomen om activiteiten te verrichten, welke mogelijke gevolgen hebben voor van nature in het wild levende dieren of planten, zonder omgevingsvergunning.

De aanwezigheid van marterachtigen is nog middels de methodiek van de zoogdierenvereniging onderzocht (Handreiking kleine Marters). De vernieuwde voorgeschreven methodiek uit het kennisdocument Kleine marterachtigen van BIJ12 was bij de start van het onderzoek nog onbekend. De nieuwste informatie vanuit dit kennisdocument wordt wel toegepast bij de rapportage van het onderzoek.

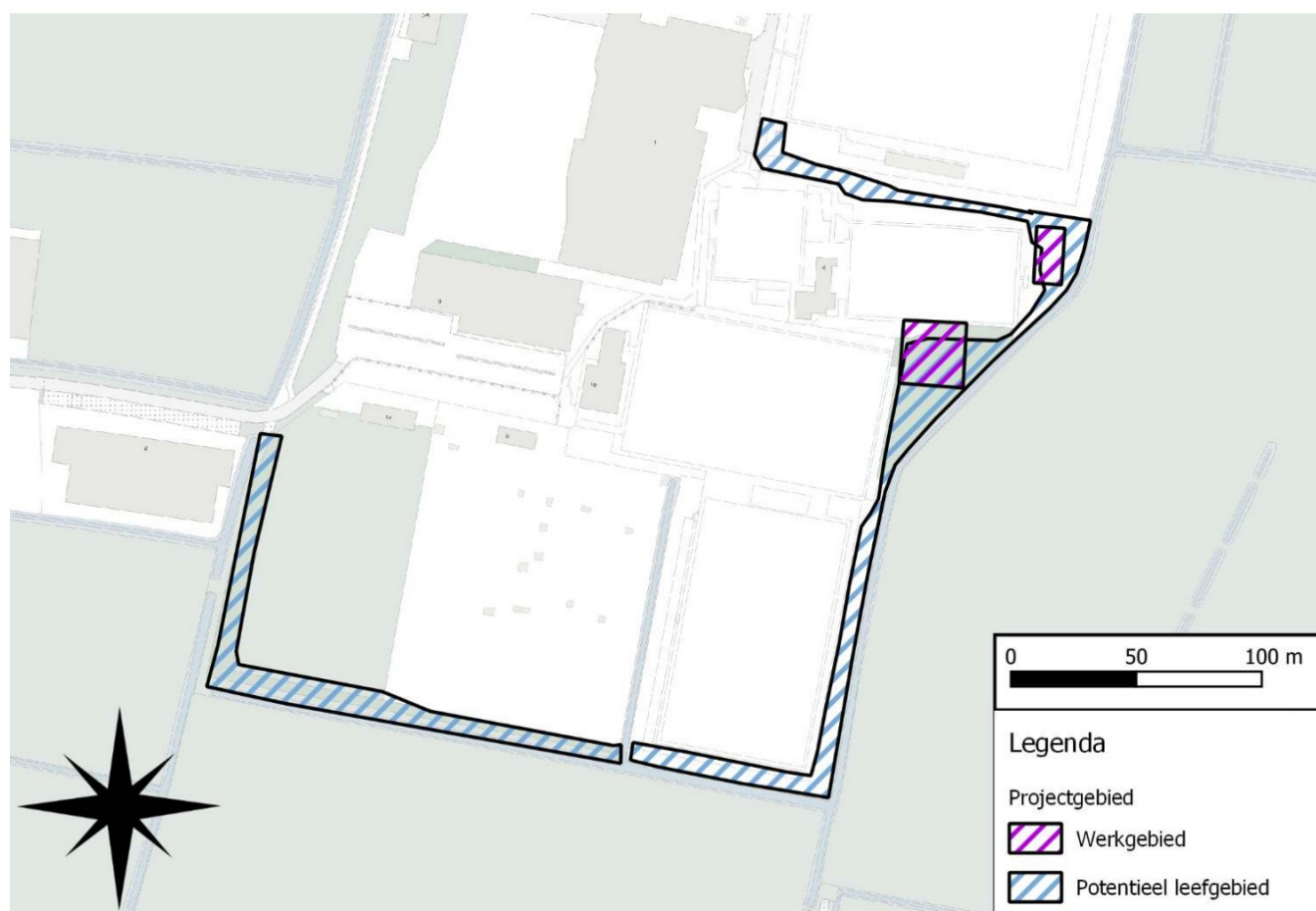
BESCHRIJVING WERKGEBIED

LOCATIE EN OMSCHRIJVING

De projectlocatie bevindt zich gedeeltelijk op het perceel rondom Gelenberg 4 te Afferden en voor een groot gedeelte op een belendend perceel van Gemeente Druten. Beide percelen zijn onderdeel van het sportcomplex de Gelenberg c.q. bestemmingsgebied Sport van Gemeente Druten.

De Gelenberg is omsloten door de Koningstraat, Scharenburg en Oude Weisestraat. Het sportcomplex is vrijwel geheel omsloten door intensief gebruikt landbouwgebied. Aan de noordzijde is er een kleine overgang naar het Drutens bos. Rondom zijn er verder geen veilige oversteekplaatsen voor fauna. Het Drutens bos is een nat gebied waar veel wilgen en populieren groeien, dit gebied is ontstaan rondom oude tichelgaten er zijn in het bos meerdere ontoegankelijke zones welke informeel de functie van rustgebied hebben.

Rondom het zuidelijk deel van het sportcomplex ligt een zoom van bosplantsoen, bestaande uit boomvormers zoals gewone es, zomereik en veldesdoorn met een onderlaag van gladde iep, veldesdoorn, eenstijlige meidoorn, kornoelje & gewone vlier.

AFBEELDING 0.1 OMZOOMING MET BOSPLANTSOEN VAN HET ZUIDELIJK DEEL VAN SPORTCOMPLEX DE GELENBERG

BEOOGD PROJECT

LTC De Gellenberg is van plan de activiteiten uit te breiden met een drietal padelbanen. Dit als uitbreiding op de reeds aanwezige zes tennisbanen. De ruimte voor deze uitbreiding is gezocht op het belendende perceel richting het oosten tussen de tennisbanen en de watergang in. Hiervoor dienen er gedeeltes bosplantsoen te worden gerooid. Langsijde de watergang blijft een strook van 4 meter intact ten gevolge van de obstakelvrije eis van het waterschap t.b.v. onderhoud aan de watergang. De watergang heeft een B-status.

AFBEELDING 0.2 HET EERSTE SCHETSONTWERP VAN DE AAN TE LEGGEN PADELBANEN

Het eerste schetsontwerp gaf aanleiding om de aanwezigheid van marterachtigen te onderzoeken omdat het bosplantsoen versnipperd zou worden door de situering van de padelbanen t.a.v. de bestaande watergang.

Op een later moment is het alternatieve ontwerp aangereikt, hier is een aanzienlijke aanpassing gerealiseerd t.a.v. het te verwijderen bosplantsoen. Er dient nu een obstakelvrije zone behouden te worden van 4 meter vanaf de insteek van de watergang.

AFBEELDING 0.3 HET AANGEREIKTE ALTERNATIEVE ONTWERP, WAT UITEINDELIJK DE WENS IS OM TE REALISEREN

VOORGENOMEN ACTIVITEITEN EN DOEL NADER ONDERZOEK

De opdrachtgever is voornemens het potentieel leefgebied te verkleinen en mogelijk versnipperen door de aanleg van de padelbanen, het versnipperen is van de baan nu het alternatieve ontwerp is aangereikt. De strook van 4 meter die langs de watergang in stand blijft biedt voldoende gelegenheid voor marterachtigen en andere dieren om langs te kunnen lopen.

Kleine marterachtigen mijden onbeschut terrein en een aaneenschakeling van 3 padelbanen zou een groot obstakel vormen voor o.a. kleine marterachtigen om over te steken.

De voorgenomen werkzaamheden hebben mogelijk tot gevolg dat vaste rust- en verblijfplaatsen van kleine marterachtigen worden vernietigd en daarbij dieren worden verwond of gedood. Deze risico's dient men te voorkomen.

Het doel van het nader onderzoek is om aan te tonen of er daadwerkelijk kleine marterachtigen gebruik maken van het bosplantsoen als leefgebied. Als dit het geval zou zijn dan dient men mogelijk de werkmethode hierop aan te passen door te werken buiten de kwetsbare periode en de kwaliteit van het leefgebied en eventuele migratieroutes in stand te houden.

Als deze risico's worden voorkomen middels een passend projectplan is een Natuurvergunning en/of ontheffing niet noodzakelijk. Wel is het van belang dit en voorgaande onderzoeken vast te leggen mocht er een handavingsverzoek of toezicht aan de orde komen. Zijn de risico's niet te voorkomen dan is een ontheffingsaanvraag bij de provincie noodzakelijk.

TOETSINGSKADER

De Wet natuurbescherming is niet meer van kracht. Daarvoor is op 1 januari 2024 de Omgevingswet in de plaats gekomen, de omgevingswet beschrijft dat een flora- en fauna activiteit niet mag worden uitgevoerd zonder natuurvergunning. Dit is een algemene verbodsbepaling. Onder flora- en fauna activiteit wordt verstaan: “activiteit met mogelijke gevolgen voor van nature in het wild levende dieren of planten;”

De Specifieke zorgplicht, Besluit Activiteiten Leefomgeving (BAL): [Artikel 11.27 Besluit activiteiten leefomgeving](#) in het algemene deel van het BAL beschrijft men de Specifieke zorgplicht:

- 1) Degene die een flora- en fauna-activiteit of een activiteit als bedoeld in [artikel 11.22, eerste lid, onder b tot en met g](#), verricht en weet of redelijkerwijs kan vermoeden dat die activiteit nadelige gevolgen kan hebben voor de belangen, bedoeld in [artikel 11.23](#), is verplicht:
  - a) alle maatregelen te nemen die redelijkerwijs van diegene kunnen worden gevraagd om die gevolgen te voorkomen;
  - b) voor zover die gevolgen niet kunnen worden voorkomen: die gevolgen zoveel mogelijk te beperken of ongedaan te maken; en
  - c) als die gevolgen onvoldoende kunnen worden beperkt: die activiteit achterwege te laten voor zover dat redelijkerwijs van diegene kan worden gevraagd.
- 2) Voor flora- en fauna-activiteiten houdt deze plicht in ieder geval in dat:
  - a) voorafgaand aan het verrichten van de activiteit wordt nagegaan of er aanwijzingen zijn van de aanwezigheid op de locatie waar de activiteit wordt verricht of in de directe nabijheid van die locatie van:
    - i) van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten, genoemd in bijlage I bij de vogelrichtlijn, en niet in die bijlage genoemde, geregeld in Nederland voorkomende trekvogelsoorten als bedoeld in artikel 4, tweede lid, van die richtlijn;
    - ii) van nature in Nederland in het wild levende dieren of planten van soorten, genoemd in de bijlagen II, IV en V bij de habitatrichtlijn;
    - iii) dieren of planten van soorten, genoemd in [bijlage IX](#) of in de rode lijsten, bedoeld in [artikel 2.19, vijfde lid, onder a, onder 3°, van de wet](#); en
    - iv) voor die soorten belangrijke leefgebieden of natuurlijke habitats;
  - b) als deze aanwijzingen er zijn: wordt vastgesteld of op voorhand op grond van objectieve gegevens nadelige gevolgen kunnen worden uitgesloten voor dieren van die soorten, hun nesten, hun foerageerplaatsen, hun voortplantingsplaatsen, hun rustplaatsen en hun eieren, of voor planten van die soorten;
  - c) als die gevolgen niet kunnen worden uitgesloten: wordt nagegaan welke gevolgen de activiteit kan hebben voor dieren van die soorten, hun nesten, hun foerageerplaatsen, hun voortplantingsplaatsen, hun rustplaatsen en hun eieren, of voor planten van die soorten;
  - d) alle passende preventieve maatregelen worden getroffen om die nadelige gevolgen te voorkomen;
  - e) tijdens en na het verrichten van de activiteit wordt nagegaan of de getroffen maatregelen de beoogde effecten hebben; en

- f) het verrichten van de activiteit wordt gestaakt als de nadelige gevolgen toch niet worden voorkomen, of, als staken van de activiteit redelijkerwijs niet meer mogelijk is, passende herstelmaatregelen worden getroffen.

In het Besluit Activiteiten Leefomgeving (BAL) worden de verboden aangegeven welke niet zonder een omgevingsvergunning verricht mogen worden:

Beschermingsregime soorten Vogelrichtlijn § 11.2.2 Besluit activiteiten leefomgeving	Beschermingsregime soorten Habitatrichtlijn § 11.2.3 Besluit activiteiten leefomgeving	Beschermingsregime andere soorten § 11.2.4 Besluit activiteiten leefomgeving
Artikel 11.37 lid 1 a.: het opzettelijk doden of opzettelijk vangen van van nature in Nederland in het wild levende vogels van soorten als bedoeld in artikel 1 van de vogelrichtlijn;	Artikel 11.46 lid 1 a.: het in hun natuurlijk verspreidingsgebied opzettelijk doden of opzettelijk vangen van in het wild levende dieren van soorten, genoemd in bijlage IV, onder a, bij de habitatrichtlijn, bijlage II bij het verdrag van Bern of bijlage I bij het verdrag van Bonn;	Artikel 11.54 lid 1 a.: het opzettelijk doden of vangen van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder A;
Artikel 11.37 lid 1 b.: het opzettelijk vernielen of opzettelijk beschadigen van nesten, rustplaatsen en eieren van vogels als bedoeld onder a, of het opzettelijk wegnemen van nesten van die vogels;	Artikel 11.46 lid 1 d.: het beschadigen of vernielen van de voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van dieren als bedoeld onder a;	Artikel 11.54 lid 1 b.: het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen, rustplaatsen of eieren van dieren als bedoeld onder a;
Artikel 11.37 lid 1 c.: het rapen en onder zich hebben van eieren van vogels als bedoeld onder a;	Artikel 11.46 lid 1 c.: het in de natuur opzettelijk vernielen of rapen van eieren van dieren als bedoeld onder a;	Niet van toepassing – eieren genoemd onder lid 1 b.
Artikel 11.37 lid 1 d.: het opzettelijk storen van vogels als bedoeld onder a.	Artikel 11.46 lid 1 b.: het opzettelijk verstoren van dieren als bedoeld onder a;	Niet van toepassing.
Niet van toepassing.	Artikel 11.46 lid 1 e.: het opzettelijk plukken en verzamelen, afsnijden, onwortelen of vernielen van planten van soorten, genoemd in bijlage IV, onder b, bij de habitatrichtlijn of bijlage I bij het verdrag van Bern, in hun natuurlijke verspreidingsgebied.	Artikel 11.54 lid 1 c.: het opzettelijk in hun natuurlijke verspreidingsgebied plukken en verzamelen, afsnijden, onwortelen of vernielen van vaatplanten van de soorten, genoemd in bijlage IX, onder B.

STEENMARTER

De steenmarter is opgenomen in bijlage IX van het BAL en geniet hiermee landelijke bescherming voor andere soorten paragraaf 11.2.4 uit het besluit activiteiten leefomgeving. Hiermee is het verboden om steenmarters opzettelijk te doden of te vangen alsmede het opzettelijk vernielen of beschadigen van hun vaste voortplantings- en rustplaatsen.

KLEINE MARTERACHTIGEN (BUNZING, HERMELIJN & WEZEL)

De kleine marters: bunzing, hermelijn & wezel zijn ook opgenomen in bijlage IX van het BAL zij genieten hiermee landelijke bescherming voor andere soorten paragraaf 11.2.4 uit het besluit activiteiten leefomgeving. Hiermee is het verboden om bunzing, hermelijn & wezel opzettelijk te doden of te vangen alsmede het opzettelijk vernielen of beschadigen van hun vaste voortplantings- en rustplaatsen.

DAS

De das is opgenomen in bijlage IX van het BAL en geniet hiermee landelijke bescherming voor andere soorten paragraaf 11.2.4 uit het besluit activiteiten leefomgeving. Hiermee is het verboden om de das opzettelijk te doden of te vangen alsmede het opzettelijk vernielen of beschadigen van hun vaste voortplantings- en rustplaatsen.

Er zijn vrijstellingen van toepassing op enkele soorten uit bijlage IX van het BAL, deze vrijstellingen worden provinciaal vastgesteld. Tot op heden gelden er voor alle marterachtigen uit deze bijlage in provincie Gelderland géén vrijstellingen.

BEKNOPTTE SOORTBESCHRIJVING

KLEINE MARTERACHTIGEN (BUNZING, HERMELIJN & WEZEL)

BUNZING

De bunzing (*Mustela putorius*) ook bekend als de Europese bunzing of gewone bunzing, is een roofdier behorend tot de familie van de marterachtigen. Hier zijn enkele kenmerken van hun leefwijze:

- 1) Habitat: Bunzings bewonen een verscheidenheid aan habitats, waaronder bossen, moerassen, graslanden, en agrarische gebieden. Ze geven de voorkeur aan gebieden met voldoende dekking en toegang tot water.
- 2) Voeding: Bunzings zijn carnivoren en jagen voornamelijk op kleine prooien zoals knaagdieren, vogels, konijnen, amfibieën, en insecten. Ze zijn behendige jagers en kunnen prooien achtervolgen zowel op land als in het water.
- 3) Activiteit: Bunzings zijn voornamelijk nachtactief, hoewel ze soms ook overdag actief zijn. Ze zijn solitair en territoriaal, met territoria die worden gemarkeerd met geurige afscheidingen uit hun anale klieren.
- 4) Reproductie: De voortplantingstijd van bunzings valt meestal in de lente, met de geboorte van jongen in de zomer. Een typisch nest wordt gemaakt in een hol onder de grond, in een boomholte, of in een verlaten prooidierhol. Een vrouwtjesbunzing kan gemiddeld 4 tot 6 jongen baren.
- 5) Communicatie: Bunzings communiceren met elkaar via geuren en geluiden. Ze markeren hun territorium met geurige afscheidingen en maken geluiden zoals piepen, tjilpen, en grommen.
- 6) Aanpassing aan omgeving: Bunzings zijn goed aangepast aan verschillende omgevingen en zijn behendige klimmers en zwemmers. Ze hebben een slanke lichaamsbouw die hen in staat stelt om zich door dichte begroeiing te bewegen en prooien te achtervolgen in hun leefgebied.

Bunzings zijn efficiënte roofdieren die een belangrijke rol spelen in het ecosysteem door het reguleren van prooidierpopulaties.

HERMELIJN

De hermelijn (*Mustela erminea*) is een kleine marterachtige die voornamelijk in Europa, Azië en Noord-Amerika voorkomt. Hier zijn enkele kenmerken van hun leefwijze:

- 1) Habitat: Hermelijnen komen voor in diverse habitats, waaronder bossen, graslanden, moerassen, en agrarische gebieden. Ze geven de voorkeur aan gebieden met voldoende dekking en toegang tot prooidieren.
- 2) Voeding: Hermelijnen zijn opportunistische carnivoren en jagen voornamelijk op kleine prooien zoals muizen, ratten, konijnen, vogels, en insecten. Ze zijn behendige jagers en kunnen prooien achtervolgen in holen en gangenstelsels.
- 3) Activiteit: Hermelijnen zijn voornamelijk nachtactief, hoewel ze ook overdag kunnen jagen. Ze zijn solitair en territoriaal, met territoria die worden gemarkeerd met geurige afscheidingen uit hun anale klieren.
- 4) Reproductie: De voortplantingstijd van hermelijnen valt meestal in de lente, met de geboorte van jongen in de zomer. Een typisch nest wordt gemaakt in een hol onder de grond, in een boomholte, of in een verlaten prooidierhol. Een vrouwtjeshermelijn kan gemiddeld 4 tot 9 jongen baren.
- 5) Communicatie: Hermelijnen communiceren met elkaar via geuren en geluiden. Ze markeren hun territorium met geurige afscheidingen en maken geluiden zoals piepen, tjilpen, en grommen.
- 6) Aanpassing aan omgeving: Hermelijnen zijn zeer wendbaar en kunnen zich goed aanpassen aan verschillende omgevingen. Ze zijn bekend om hun witte wintervacht, die hen helpt te camoufleren in besneeuwde omgevingen. Deze vacht verandert in de zomer naar een bruine kleur.

Hermelijnen zijn efficiënte en actieve roofdieren die een belangrijke rol spelen in het ecosysteem door het reguleren van prooidierpopulaties.

WEZEL

De wezel (*Mustela nivalis*) is een kleine marterachtige die voornamelijk in Europa en delen van Azië voorkomt. Hier zijn enkele kenmerken van hun leefwijze:

- 1) Habitat: Wezels zijn veelzijdige dieren die voorkomen in een breed scala aan habitats, waaronder bossen, graslanden, moerassen, en agrarische gebieden. Ze zijn vooral te vinden in gebieden met voldoende dekking en voedselbronnen.
- 2) Voeding: Wezels zijn roofdieren en jagen voornamelijk op kleine prooien zoals muizen, ratten, konijnen, vogels, en insecten. Ze zijn behendige jagers en kunnen prooien achtervolgen in hollen en gangenstelsels.
- 3) Activiteit: Wezels zijn voornamelijk nachtactief, hoewel ze soms ook overdag actief zijn. Ze zijn solitair en territoriaal, met territoria die worden gemarkeerd met geurige afscheidingen uit hun anale klieren.
- 4) Reproductie: De voortplantingstijd van wezels valt meestal in de lente, met de geboorte van jongen in de vroege zomer. Een typisch nest wordt gemaakt in een hol onder de grond, in een boomholte, of in een verlaten prooidierhol. Een vrouwtjeswezel kan gemiddeld 4 tot 6 jongen baren.
- 5) Communicatie: Wezels communiceren met elkaar via geuren en geluiden. Ze markeren hun territorium met geurige afscheidingen en maken geluiden zoals piepen, tjilpen, en grommen.
- 6) Aanpassing aan omgeving: Wezels zijn zeer wendbaar en kunnen zich goed aanpassen aan verschillende omgevingen. Ze kunnen prooien achtervolgen door smalle openingen en hollen en worden vaak gezien als efficiënte ongediertebestrijders vanwege hun vermogen om populaties van knaagdieren onder controle te houden.

Wezels zijn fascinerende en behendige roofdieren die een belangrijke rol spelen in hun ecosystemen door het reguleren van prooidierpopulaties.

STEENMARTER

De steenmarter (*Martes foina*) is een omnivore marterachtige die voornamelijk 's nachts actief is. Hier zijn enkele kenmerken van hun leefwijze:

- 1) Habitat: Steenmarters komen voor in een verscheidenheid aan habitats, waaronder bossen, struikgewas, landbouwgebieden en stedelijke omgevingen. Ze geven de voorkeur aan gebieden met voldoende dekking en beschutting, zoals holle bomen, rotsachtige spleten en gebouwen.
- 2) Voeding: Steenmarters zijn opportunistische omnivoren en hun dieet varieert afhankelijk van beschikbaarheid. Ze eten onder andere kleine zoogdieren, vogels, eieren, insecten, fruit en aas.
- 3) Activiteit: Over het algemeen zijn steenmarters 's nachts actief, hoewel ze soms ook overdag worden waargenomen. Ze zijn solitair en territoriaal, met territoria die variëren afhankelijk van de beschikbaarheid van voedsel en de dichtheid van de populatie.
- 4) Reproductie: De voortplantingstijd van steenmarters valt meestal in de zomer, met de geboorte van jongen in de late lente of vroege zomer. Een typisch nest wordt gemaakt in een holle boom, rotsspleet of gebouw, waar de vrouwtjes gemiddeld 1 tot 5 jongen baren.
- 5) Communicatie: Steenmarters communiceren met elkaar via geuren en geluiden. Ze markeren hun territorium met geurige afscheidingen uit hun anale klieren. Geluiden die ze maken, variëren van sissen en grommen tot zacht fluiten en piepen.
- 6) Aanpassing aan menselijke omgevingen: Steenmarters hebben zich goed aangepast aan menselijke omgevingen en worden vaak aangetroffen in dorpen en steden, waar ze nestelen in gebouwen zoals zolders, schuren en garages. Hoewel ze soms overlast kunnen veroorzaken door schade aan gebouwen of voertuigen, worden ze ook gewaardeerd vanwege hun rol in het reguleren van populaties van plaagdieren zoals muizen en ratten.

Steenmarters zijn fascinerende en vaak onopgemerkte dieren die een belangrijke rol spelen in hun ecosystemen.

DAS

De das (*Meles meles*) is een omnivoor zoogdier behorend tot de familie der mustelidae. Hier zijn enkele kenmerken van hun leefwijze:

- 1) Habitat: Dassen bewonen voornamelijk bossen, maar ze komen ook voor in graslanden, heidegebieden en agrarische gebieden. Ze bouwen hun burchten, ook wel dassenburchten genoemd, in uitgebreide tunnelsystemen onder de grond.
- 2) Voeding: Dassen zijn omnivoren en eten een gevarieerd dieet, bestaande uit plantaardig materiaal zoals fruit, wortels en noten, evenals kleine dieren zoals wormen, insecten, slakken, en soms zelfs kleine zoogdieren en vogels.
- 3) Activiteit: Dassen zijn voornamelijk nachtdieren en brengen het grootste deel van hun tijd door in hun burchten. Ze zijn solitair en territoriaal, hoewel meerdere dassen soms samenleven in een burcht.
- 4) Reproductie: De voortplantingstijd van dassen valt meestal in de winter, met de geboorte van jongen in het vroege voorjaar. Een typisch dassennest wordt gemaakt in een aparte kamer van de burcht, waar een vrouwtjesdas gemiddeld 1 tot 4 jongen baart.
- 5) Communicatie: Dassen communiceren met elkaar via geluiden en geuren. Ze markeren hun territorium met geurige afscheidingen uit hun anale klieren en maken geluiden zoals grommen, piepen en blaffen.
- 6) Aanpassing aan omgeving: Dassen zijn uitstekende gravers en hebben krachtige poten en klauwen waarmee ze hun burchten graven en voedsel zoeken. Ze hebben een goed ontwikkeld reukvermogen en gehoor, wat hen helpt bij het vinden van voedsel en het waarnemen van mogelijke bedreigingen.

Over het algemeen zijn dassen fascinerende en sociaal complexe dieren die een belangrijke rol spelen in het ecosysteem door hun rol als opruimers en gravers.

METHODIEK BESCHRIJVING

Het veldonderzoek is uitgevoerd conform de richtlijnen 'Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming' (Bouwens, 2017). Het onderzoek is gestart in maart 2024, de methodiek had al aangepast moeten worden zoals omschreven in het kennisdocument van BIJ12.

VELDONDERZOEK MARTERACHTIGEN

Om de marterachtigen vast te stellen is het veldonderzoek gedaan door gebruik te maken van het opzetten van cameravallen, het te onderzoeken gebied is klein er is gekozen om de inzet te verhogen met twee cameravallen met gebruik van lokstoffen. In lokstoffen is gevarieerd met rauw ei en sardines in visolie. De sardines in visolie zijn later pas toegepast vanwege de sterke geur waar in het algemeen ook veel loslopende/zwerf katten op afkomen. De camera's zijn opgehangen op een hoogte van ca. 10 cm boven de grond.

De toegepaste cameravallen:

Camouflage Trailcamera EZ2 Ultra, reactietijd $\leq 0,2$ seconde, PIR detectie tot 20 meter, detectiehoek 102° , NO glow IR-leds.

Camouflage WiFi wildcamera EZ60 PRO, reactietijd $\leq 0,2$ seconde, 3 PIR sensors detectie tot 20 meter, detectiehoek 120° , LOW glow IR-leds.

De camera's hebben beide een reactietijd van $\leq 0,2$ seconde. Dit is nodig omdat de kleinere marterachtigen snelle dieren zijn, met deze trigersnelheid worden ook rennende dieren vastgelegd. De camera's zijn ingesteld op het maken van 2 opnames per trigger inclusief korte filmpjes van 10 seconden.

FIGUUR 1 DE LOCATIES VAN DE OPGESTELDE CAMERAVALLLEN

De onderzoeksperiode heeft conform de Handreiking Kleine Marters plaatsgevonden in de periode tussen maart en augustus voor een periode van minimaal 6 weken. De camera's en de beelden zijn wekelijks gecontroleerd.

De weersomstandigheden gedurende het onderzoek waren redelijk, er zijn korte periodes geweest met neerslag. Echter de gemiddelde temperatuur was op veel dagen hoger dan normaal voor de tijd van het jaar.

ONDERZOEKSRESULTATEN

Op de cameravallen zijn er beelden gemaakt van o.a.: bosmuis, woelmuis, veldmuis, huismuis, bruine rat, konijn, haas, vos, egel, huiskat, fazant, ekster, merel, lijster, gewone vink, zwartkop, heggenmus, groenling, tjiftjaf, winterkoning, houtduif, waterhoen, grote bonte specht. Ook zijn er marterachtigen vastgelegd.

FIGUUR 2 STEENMARTER, PASSEREND OP CAMERAPOSITIE 2. 29 MAART 2024.

FIGUUR 3 WEZEL OP CAMERAPOSITIE 1. LOKSTOF RAUW EI. 29 MAART 2024.

FIGUUR 4 WEZEL OP CAMERAPOSITIE 1. GEEN ZWARTE STAARTPUNT ZICHTBAAR. 29 MAART 2024.

FIGUUR 5 STEENMARTER OP CAMERAPOSITIE 1. LOKSTOF RAUW EI. 3 APRIL 2024.

FIGUUR 6 DAS PASSEREND OP CAMERAPOSITIE 2. 7 APRIL 2024.

FIGUUR 7 DAS PASSEREND OP CAMERAPOSITIE 2. 10 APRIL 2024.

FIGUUR 8 STEENMARTER PASSEREND OP CAMERAPOSITIE 2. 12 APRIL 2024.

CONCLUSIE

WEZEL

Op 29 maart 2024 is de wezel vastgelegd binnen het onderzoeksgebied, hiermee is de aanwezigheid van de wezel aangetoond. Het onderzoeksgebied bevat veel takhopen van snoeiafval, er bestaat een gerede kans dat de wezel ergens in deze takhopen zijn vaste verblijf heeft.

STEENMARTER

De steenmarter is aangetroffen op de beelden, de steenmarter heeft een groot territorium/leefgebied. Binnen het plangebied zijn er takkenhopen aanwezig, echter zijn deze voor een steenmarter niet groot genoeg voor een vast verblijf. Er is een gerede kans dat het plangebied onderdeel is van een vaste route of foerageergebied van deze steenmarter.

DAS

Op camerapositie 2 is op meerdere avonden de das vastgelegd, hiermee valt te concluderen dat het bosplantsoen onderdeel is van het leefgebied van de das. Binnen het plangebied zijn echter geen sporen van de aanwezigheid van een dassenburcht aangetroffen. De aanwezige holen in het gebied zijn allen te klein voor de das en in gebruik door konijnen.

Het bosplantsoen heeft een functie voor de das als foerageergebied en migratieroute waarschijnlijk van het verblijf naar meer foerageergebied.

OVERIGE MARTERACHTIGEN (BUNZING, HERMELIJN)

De bunzing en hermelijn zijn op geen van de camerabeelden aangetroffen, de aanwezigheid van bunzing en hermelijn kunnen we bij deze dan ook uitsluiten.

TOETSING AAN DE OMGEVINGSWET

WEZEL

Het is verboden om de wezel opzettelijk te doden of te vangen alsmede het opzettelijk vernielen of beschadigen van hun vaste voortplantings- en rustplaatsen. Omdat het niet uit te sluiten is dat de wezel gebruik maakt van de takkenhopen of een oud hol binnen het plangebied mogen deze niet geroerd worden zonder een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit.

STEENMARTER

Bij het uitvoeren van de beoogde werkzaamheden in het plangebied worden er geen exemplaren van de steenmarter gevangen of gedood ook worden er geen vaste- rust of verblijfplaatsen van de steenmarter aangetast. De aanwezigheid van de steenmarter is alsdan geen belemmering voor de uitvoering van de plannen.

DAS

Bij het uitvoeren van de beoogde werkzaamheden in het plangebied worden er geen exemplaren van de das gevangen of gedood ook worden er geen vaste- rust of verblijfplaatsen van de das aangetast. De aanwezigheid van de das is alsdan geen belemmering voor de uitvoering van de plannen.

Voor de uitvoering van de plannen is een omgevingsvergunning flora- en fauna-activiteit benodigd voor het verwijderen van de aanwezige takhopen door de aanwezigheid van de wezel.

BRONNEN

BIJ12. (2024, Januari 1). Kennisdocument kleine marterachtigen. (Versie 1.0). Utrecht, Utrecht, Nederland.

Bouwens, S. (2017, Oktober 17). Handreiking Kleine Marters in relatie tot soortbescherming. 's-Hertogenbosch, Noord-Brabant, Nederland.

Twisk, P., Van Diepenbeek, A., & Bekker, J. P. (2013). *Veldgids Europese zoogdieren*. Zeist: KNNV Uitgeverij.

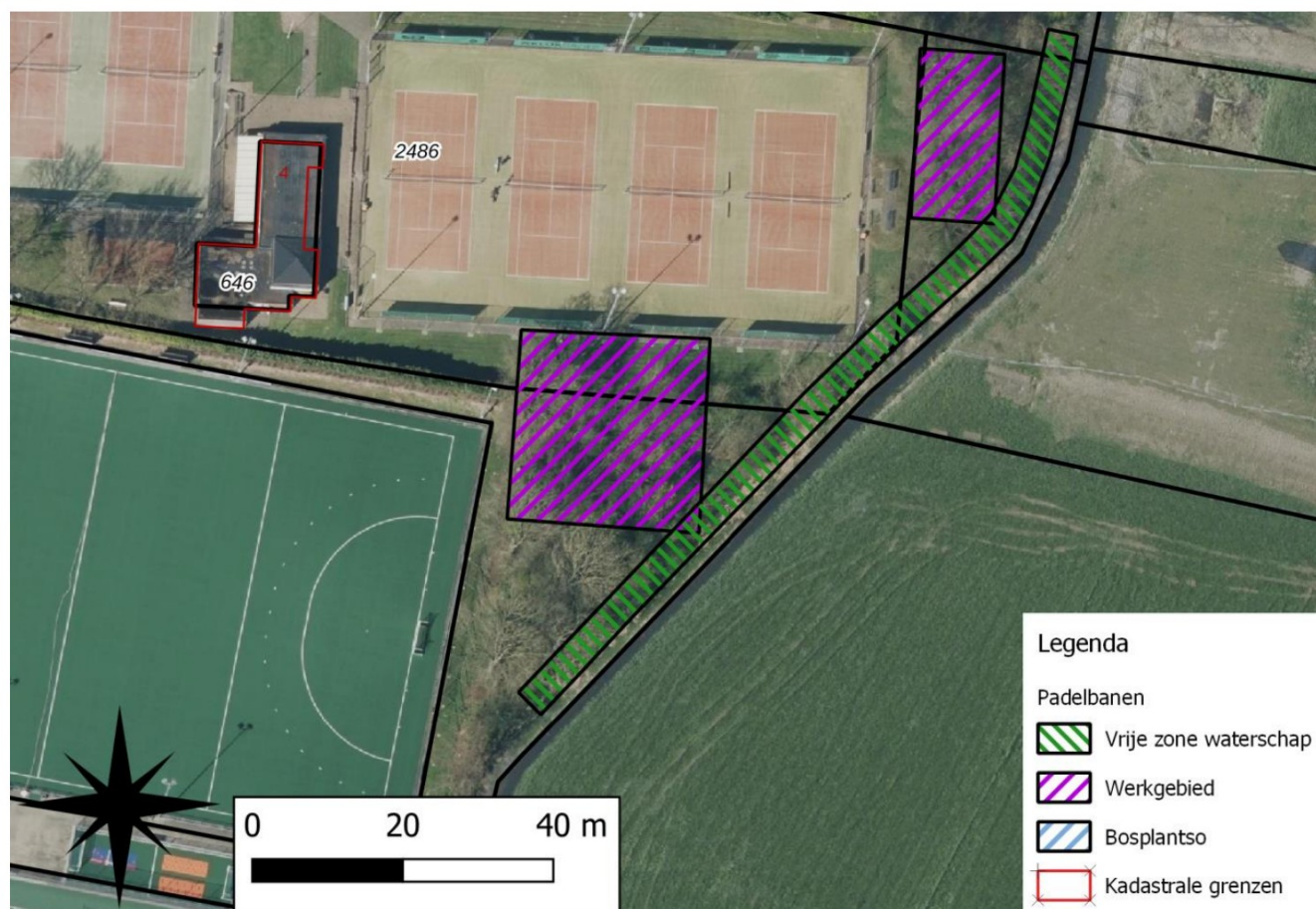
Van Diepenbeek, A. (2013). *Veldgids Diersporen*. Zeist: KNNV Uitgeverij.

Van Uchelen, E. (2023). *Bunzing, hermelijn en wezel*. Zeist: KNNV Uitgeverij.

BIJLAGEN

PROJECTPLAN KLEINE MARTERACHTIGEN

PLANGEBIED OP KAART

AFBEELDING 0.1 PLANGEBIED PADELBANEN LTC DE GELENBERG

BESCHRIJVING VAN DE WERKZAAMHEDEN OF ACTIVITEITEN

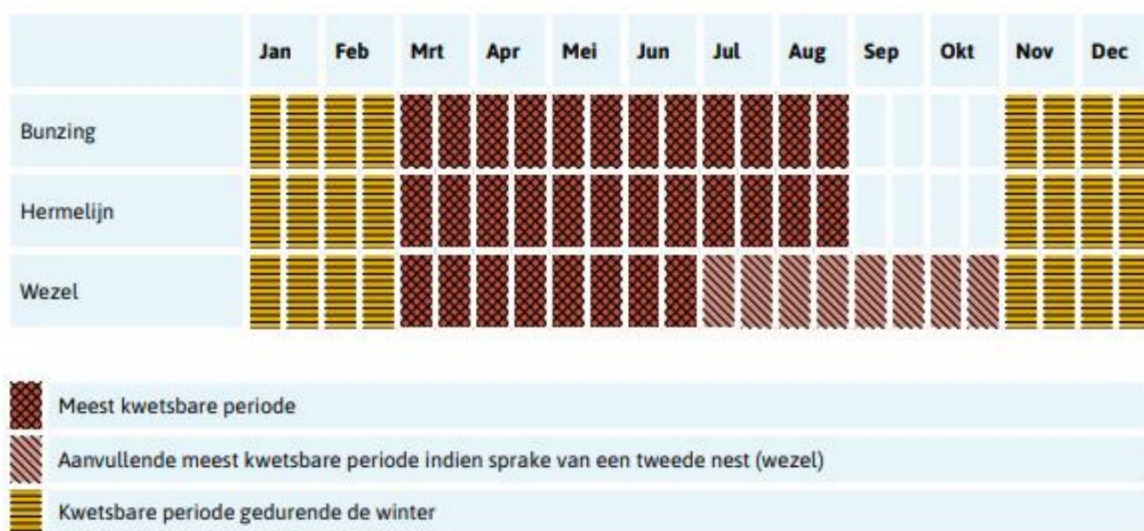
Voor de aanleg van een drietal Padelbanen bij LTC De Gelenberg dient er een gedeelte bosplantsoen te worden gerooid (paarse arcering op Afbeelding 0.1), vanaf de insteek sloot dient er een obstakelvrije zone van 4 meter te worden gehandhaafd van het waterschap. In deze strook wordt het bosplantsoen dan ook niet gerooid. Binnen het werkgebied en het omliggende bosplantsoen is er sprake van veel takkenhopen.

PLANNING EN FASERING

Vanwege de aanwezigheid van de wezel in het plangebied dient er gewerkt te worden buiten de kwetsbare periode.

De kwetsbare periode van de wezel loopt van maart tot juli, in juli is er een mogelijkheid om te starten met de werkzaamheden tenzij er sprake is van een tweede nest.

De aannemer en opdrachtgever zal zich moeten verbinden aan het starten met de werkzaamheden in juli.

AFBEELDING 0.2 DE KWETSBARE PERIODES VAN DE KLEINE MARTERACHTIGEN. (BIJ12, 2024)

SAMENVATTING ONDERZOEKRESULTATEN

Op 29 maart 2024 is er met behulp van een cameraval en de lokstof rauw ei overdag een wezel vastgelegd. Hiermee is het leefgebied van de wezel vastgesteld, binnen het gebied zijn veel takkenhopen aanwezig en (oude) hopen van konijnen. Ook zijn er meerdere (woel)muizen vastgelegd op camera. De mogelijkheid dat er een rust- en verblijfplaats aanwezig is binnen het plangebied is hiermee zeer groot (alsmede in een worstcase scenario zoals beschreven in het nieuwe kennisdocument van BIJ12).

EFFECTBEOORDELING

In het omliggende bosplantsoen wat gehandhaafd blijft zijn alsnog veel takhopen aanwezig de mogelijkheid voor de wezel om een nieuwe rust- en verblijfplaats te vinden is ruimschoots aanwezig, het aanleggen van de padelbanen zal wel leiden tot een afname van het leefgebied areaal. De wezel maakt geen gebruik van het open areaal van de padelbanen vanwege het ontbreken van voldoende dekking en prooi. Lokaal kan de populatie van de wezel hierdoor dan achteruitgaan.

SOORTEN EN VERBODEN

Dit projectplan is enkel geschreven om het verbod om rust- en verblijfplaatsen van de wezel te vernietigen en het potentieel doden van exemplaren bij de werkzaamheden te voorkomen.

MITIGERENDE EN COMPENSERENDE MAATREGELEN

In het omliggende bosplantsoen is reeds sprake van een grote hoeveelheid takkenhopen, de lokale vereniging voert onderhoud uit aan het omliggende bosplantsoen en werkt de takken hierbij op rillen/hopen. De vereniging is van plan dit beheer op deze manier voort te zetten. Het kwantificeren van de hoeveelheid hopen en rillen die de vereniging hiermee creëert kan al leiden tot voldoende mitigatie, echter is de kwaliteit hiervan voor de wezel wisselend door het verschil in samenstelling. Er dienen een tweetal hopen ingericht te worden conform de standaard uit het kennisdocument, vanwege de beschikbaarheid van het materiaal voor deze hopen dient dit gedaan te worden tijdens/kort na de rooiwerkzaamheden.

Takkenhopen (BIJ12, 2024)

Op basis van de beheerwijzer (Westra, Kuiters, 2018) worden takkenhopen bij voorkeur op de volgende manier vormgegeven:

- Grond voor een takkenhoop moet eerst losgemaakt worden. Hierop volgt een fundering van zand, grind of zeer fijn vertakingsmateriaal, maar bij voorkeur gebouwd met lokaal materiaal. De fundering moet iets boven het maaiveld liggen (want deze moet droog blijven);
- Met minimaal zes boomstammen van één meter lang en een diameter van 15-20 cm wordt een nestkamer gebouwd. Dit gebeurt door twee stammen tegenover elkaar op de grond te leggen en daar de andere twee stammen overeen te leggen als een dak. De ruimte die daartussen ontstaat wordt opgevuld met droog hooi of vergelijkbaar materiaal;
- De nestkamer moet minimaal twee ingangen hebben. De nestkamer moet droog blijven en beschermd zijn tegen weersinvloeden. Na het bouwen van deze nestkamer wordt er grof en fijn snoeimateriaal overheen gelegd. Openingen in de takkenhoop mogen maximaal acht cm groot zijn;
- Het wordt aangenomen dat een takkenhoop ongeveer vijf jaar lang functioneel blijft. Daarom moet de takkenhoop elke vijf jaar aangevuld worden met nieuw materiaal. Daarnaast moet de takkenhoop minimaal drie meter lang, twee meter breed en één meter hoog zijn.

Een voorbeeld van een takkenhoop is weergegeven in Afbeelding 0.3.

AFBEELDING 0.3 VOORBEELD VAN EEN MARTERHOOP

ALTERNATIEVEN & OVERWEGINGEN

De huidige positionering van de padelbanen betreft reeds een alternatief, bij een eerder ontwerp waren drie padelbanen naast elkaar haaks op de watergang gepositioneerd. Hierbij werd de doorgaande structuur van het bosplantsoen volledig doorsneden, dit eerste ontwerp vormde in beginsel de motivatie tot het nader onderzoek.